Kemijärven vesistöalueen pumppuvoimaloiden kokonaisselvitys

KH 22.6.2026 § 216
476/10.00.00/2024

Kaupunginhallitus on päättänyt 4.11.2024 § 315 hyväksyä selvityssuunnitelman ja nimetä pumppuvoimalahankkeita koskevaan selvitystyöhön viranhaltijoista ja poliittisista päättäjistä koostuvan ohjausryhmän, viranhaltijatyöryhmän sekä kaupunkia neuvotteluissa edustavan neuvotteluryhmän. Lisäksi hallitus on valtuuttanut kaupunginjohtajan hankkimaan selvityksiin liittyvää asiantuntijaosaamista.

Kokonaisselvityksen etenemisen vuoksi on paikallaan täsmentää nimettyjen ohjausryhmän, viranhaltijatyöryhmän ja neuvotteluryhmän kokoonpanot vastaamaan nykyistä kaupunkiorganisaatiota. Työryhmien tehtävät 4.11.2024 § 315 päätöksen mukaiset, jollei kaupunginhallitus tämän päätöksenteon yhteydessä muuta päätä.

Viranhaltijatyöryhmä
- kaupunginjohtaja, pj.
- tekninen johtaja, sihteeri
- hallintojohtaja
- talous- ja kehittämisjohtaja

Ohjausryhmä
- kaupunginhallituksen jäsenet
- hallituksen ja valtuuston puheenjohtajat sekä varapuheenjohtajat
- valtuustoryhmien puheenjohtajat
- kaupunginjohtaja, esittelijä
- tekninen johtaja, sihteeri
- hankkeen projektipäällikkö

Puheenjohtajana toimii kaupunginhallituksen puheenjohtaja.

Neuvotteluryhmä
- kaupunginjohtaja, varajäsen hallintojohtaja
- tekninen johtaja
- kaupunginhallituksen pj., varajäsen hallituksen 1.varapj.
- kaupunginvaltuuston pj., varajäsen valtuuston 1 varapj.
- ohjausryhmän pj., varajäsen
- maankäyttöpäällikkö, asiantuntijajäsen

Neuvotteluryhmän kokouskutsut ja kaikki aineisto lähetetään myös varajäsenille, mukana he ovat neuvottelussa vain, jos varsinaiset jäsenet eivät pääse kokoukseen. Neuvotteluryhmä voi tarvittaessa hankkia ulkopuolista asiantuntija-apua. Neuvotteluryhmän puheenjohtajana toimii kaupunginjohtaja.

Valmistelija — Talous- ja kehittämisjohtaja Tuula Kuvaja, 040 730 0236

Esittelijä — Kaupunginjohtaja Solatie Dina Kemijärvi

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää nimetä viranhaltijatyöryhmän, ohjausryhmän ja neuvotteluryhmän esittelytekstin mukaisesti ja päättää, että näiden työryhmien/ryhmien tehtävät ovat 4.11.2024 § 315 päätöksen mukaiset.

Päätös

Kari-Antti Virkkula esitti, että kaupunginhallitus päättää nimetä viranhaltijatyöryhmän, ohjausryhmän ja neuvotteluryhmän esittelytekstin mukaisesti ja päättää, että näiden työryhmien/ryhmien tehtävät ovat 4.11.2024 § 315 päätöksen mukaiset, lisäten ohjausryhmän tehtäväksi selvittää kaikki juridiset näkökulmat pumppuvoimalakaavojen hylkäämiseen. Juhana Kelloniemi kannatti Virkkulan esitystä.

Koska oli tehty kannatettu muutosesitys, totesi puheenjohtaja tarpeen äänestää. Puheenjohtaja teki seuraavan äänestysmenettelyesityksen: Ne, jotka ovat pohjaehdotuksen kannalla, vastaavat JAA kädennostolla ja ne, jotka ovat Kari-Antti Virkkulan esityksen kannalla, vastaavat EI kädennostolla. Äänestysmenettelyesitys hyväksyttiin.

JAA-äänet: Riitta Savukoski, Heikki Nivala

EI-äänet: Kari-Antti Virkkula, Juhana Kelloniemi, Senni Raimosvuo

Tyhjää: Anita Ruokamo, Jarkko Kotilaine

Kaupunginhallitus päätti äänestystuloksen mukaisesti nimetä viranhaltijatyöryhmän, ohjausryhmän ja neuvotteluryhmän esittelytekstin mukaisesti ja päätti, että näiden työryhmien/ryhmien tehtävät ovat 4.11.2024 § 315 päätöksen mukaiset, lisäten ohjausryhmän tehtäväksi selvittää kaikki juridiset näkökulmat pumppuvoimalakaavojen hylkäämiseen.

Tiedoksi

Viranhaltijatyöryhmän jäsenet
Ohjausryhmän jäsenet
Neuvotteluryhmän jäsenet

KH 04.11.2024 § 315

Kemijärven kaupunki valmistautuu selvittämään, suunnittelee ja myöhemmin selvittää Kemijärven vesistöalueelle suunniteltujen neljän pumppuvoimalan ympäristö, vesistö ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Selvityksen tavoite on saada riippumaton ja Kemijärven etua huomioiva kokonaisarvio pumppuvoimaloiden hyödyistä, vaikutuksista ja haitoista. Selvityksen aikajänne on useita valtuustokausia.

Taustaa

Kemijoki Oy
Ailangantunturin pumppuvoimalaitos
Putouskorkeuspotentiaali: Noin 200 metriä
Teho: 550 megawattia (MW)
Varastointialtaan koko: 100 hehtaaria

Pohjolan Voima Oyj
Askannaavan alue
Putouskorkeuspotentiaali: Noin 150 metriä
Teho: 550 megawattia (MW)
Varastointialtaan koko: 300 hehtaaria

Suomen Voima Oy
Kapustan ja Räisälän pumppuvoimalat
Tehot: 100 megawattia (MW)
Varastointialtaan koko: 150 hehtaaria (Kapusta)

Kemijärven alueelle on tällä hetkellä suunnitteilla neljä pumppuvoimalahanketta, Kemijoki Oy:n Ailangantunturi-, Pohjolan Voima Oy:n Puhti- sekä Suomen Voima Oy:n Vaaralammet- ja Kapusta-

hankkeet. Yksityiskohtaiset kustannusarviot eivät ole vielä tiedossa, mutta toteutuessaan hankkeiden yhteenlaskettu kustannusarvio on miljardiluokkaa. Tässä vaiheessa ei voida vielä arvioida hankkeiden toteutumistodennäköisyyksiä.

Elinvoimalautakunta on käsitellyt kaikkien yhtiöiden hakemuksia tasapuolisesti ja tehnyt kaavoitussopimukset, joilla on sovittu osayleiskaavoituksen käynnistämisestä. Osayleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa hankkeen eteneminen siten, että kaavahanketta viedään eteenpäin rinnakkain ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) kanssa. Yhtiöt vastaavat kokonaisuudessaan osayleiskaavan laadinnan, selvitysten ja suunnitelmien kustannuksista sekä kuulutus -yms. kuluista. Yhtiöt ovat tietoisia siitä, että käynnistyvä yleiskaavoituksen valmistelu hakemuksen mukaisesti, ei välttämättä johda yleiskaavan hyväksymiseen. Lopulliset päätökset tehdään aina Kemijärven kaupunginvaltuustossa.

Yhdenkään hankkeen osalta ei ole aloitettu ympäristöluvan valmistelua eikä kukaan hankkeita valmistelevista yhtiöistä ole jättänyt ympäristölupahakemusta Pohjois-Suomen aluehallintoviranomaisille (PSAVI). Hankkeet ovat pitkäkestoisia ja hankkeiden toteuttaminen vie nopeimmillaankin vuosia, aina 2030- luvun puolelle.

Hankkeiden vaikutukset Kemijärven vesistöön, luontoon ja ympäristöön ovat merkittäviä. Hankkeilla on voimaloiden rakentamisen aikana suuri työllisyyttä ja alueen elinvoimaisuutta lisäävä vaikutus. Toisaalta hankkeilla on merkittäviä vesistön tilaan ja käyttöön sekä muuhun elinympäristöön vaikuttavia haitallisia tekijöitä. Hankkeiden valmistumisen jälkeen on todennäköistä, että kaupunki saa voimaloista kiinteistöverotuloja, mutta kiinteistöverotuksen määräytymisen perusteet ovat vielä hyvin avoimia ja keskeneräisiä. Suomeen ei ole aiemmin rakennettu pumppuvoimaloita ja siitä syystä pumppuvoimaloita koskevaa lainsäädäntöä, muun muassa kiinteistöveron osalta, ei ole olemassa.

Pumppuvoimalahankkeiden merkityksellisyyden vuoksi Kemijärven kaupunki panostaa Kemijärven kaupungin ja kemijärveläisten etujen turvaamiseen, ajamiseen ja valvontaan. Kaupungin velvollisuus on huolehtia, että kaupunkilaisten edut huomioidaan ja turvataan kaikissa vaihtoehdoissa. Jotta lopputulos olisi kaupungin ja kaupunkilaisten kannalta paras mahdollinen, kaupunki nimeää pumppuvoimalahankkeita koskevaan selvitystyöhön viranhaltijoista ja poliittisista päättäjistä koostuvan ohjausryhmän, viranhaltijatyöryhmän sekä kaupunkia neuvotteluissa edustavan neuvotteluryhmän. Ohjausryhmä ei ole kuitenkaan asioista päättävä toimielin. Pumppuvoimaloita koskevat merkittävät päätökset tekevät aina kaupunginhallitus ja -valtuusto.

Viranhaltijatyöryhmä valmistelee viestintä/osallistamis-suunnitelman. Suunnitelman mukaisesti kaupunki järjestää kaupunkilaisille keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia, joissa esiin nousseet kannanotot ja mielipiteet käsitellään ohjausryhmän kokouksissa. Työryhmä valmistelee myös tarvittavia Kemijärven kaupungin omia hankkeita asian tiimoilta. Kaupunginhallitus hyväksyy kaikki kyseiset suunnitelmat sekä hankkeet.

Viranhaltijatyöryhmä

Jäsenet
- kaupunginjohtaja, pj.
- elinvoimajohtaja
- hallintojohtaja, siht.
- talous- ja kehittämisjohtaja

- mahdollisen hankkeen projektipäällikkö (tarvittaessa)

Tehtävät
- selvityssuunnitelman valmistelu (mitä asioita pitää valmistella ja selvittää)
- viestintäsuunnitelman valmistelu (ml. asukkaiden infotilaisuudet ja osallistaminen)
- edunvalvontasuunnitelman valmistelu
- Kemijärven kaupungin omien, asiaan liittyvien selvityshankkeiden valmistelu
- lausuntojen valmistelu
- työryhmä ottaa vastaan asukkaiden, elinkeinojen, ympäristöjärjestöjen ja muiden paikallisten sidosryhmien näkemyksiä ja kaupunginvaltuutettujen esityksiä selvitettävistä asioista
- hyväksyttyjen suunnitelmien toimeenpaneminen
- valmistelee ja toteuttaa työryhmän ja ohjausryhmän yhteisen ekskursion johonkin Euroopan toiminnassa olevaan pumppuvoimalaan, valmistelee ja toteuttaa muita tarvittavia tilaisuuksia/tapahtumia
- pitää yhteyttä sidosryhmiin kuten ELY, AVI, naapurikunnat, Lapin liitto, paliskunnat, metsänomistajat, kalatalousalue ym.
- tekee tiivistä yhteistyötä ympäristöterveydenhuollon kanssa
- kaupunginjohtaja ja/tai elinvoimajohtaja toimii YVA-hankkeiden ohjaus/seurantaryhmässä
- jakaa tietoa valtuutetuille
- tarvittaessa hankkii ulkopuolista asiantuntija-apua ja kutsuu kokouksiin asiantuntijoita

Ohjausryhmä

Jäsenet
- kaupunginhallituksen jäsenet
- hallituksen ja valtuuston puheenjohtajat sekä varapuheenjohtajat
- valtuustoryhmien puheenjohtajat
- kaupunginjohtaja, esittelijä
- elinvoimajohtaja ja/tai mahdollisen hankkeen projektipäällikkö, sihteeri

Tehtävät
- valitsee keskuudestaan puheenjohtajan sekä varapuheenjohtajan
- ohjaa viranhaltijatyöryhmän työtä
- linjausten valmistelu selvitysten pohjalta esittäväksi edelleen hallitukselle ja valtuustolle
- selvittää pumppuvoimaloita suunnitteleville yhtiöille sekä valtiolle Kemijärveen ja/tai Kemijärveen laskeviin muihin vesistöihin sijoittuvien pumppuvoimaloiden rakentamiselle yhteneväiset ehdot
- osallistuu työryhmän järjestämiin tilaisuuksiin ja matkoihin
- edunvalvonta yhteisten linjausten perusteella

Neuvotteluryhmä

Jäsenet:
- kaupunginjohtaja, varajäsen hallintojohtaja
- elinvoimajohtaja
- kaupunginhallituksen pj., varajäsen hallituksen 1.varapj.
- kaupunginvaltuuston pj., varajäsen valtuuston 1 varapj.
- ohjausryhmän pj., varajäsen

Kokouskutsut ja kaikki aineisto lähetetään myös varajäsenille, mukana neuvottelussa vain, jos varsinainen jäsen ei pääse kokoukseen.
- tarvittaessa hankkii ulkopuolista asiantuntija-apua

Tehtävät:

- kaupunginjohtaja toimii puheenjohtajana
- valitaan varapuheenjohtaja
- neuvottelee yhtiöiden, valtiovallan, naapurikuntien ja muiden oikeudenomistajien sekä alueviranomaisten kanssa hyväksyttyjen selvitys- sekä edunvalvontasuunnitelman ja valtuuston linjausten mukaisesti
- vastaa ulkoisesta viestinnästä.

Liiteenä 6 organisoitumiskaavio Kemijärven pumppuvomalaselvityssuunnitelusta.

Valmistelija — Kaupunginjohtaja Dina Solatie, 040 354 8370

Esittelijä — Kaupunginjohtaja Solatie Dina Kemijärvi

Päätösehdotus — Kaupunginhallitus nimeää pumppuvoimalahankkeita koskevaan selvitystyöhön viranhaltijoista ja poliittisista päättäjistä koostuvan ohjausryhmän, viranhaltijatyöryhmän sekä kaupunkia neuvotteluissa edustavan neuvotteluryhmän. Lisäksi hallitus valtuuttaa kaupunginjohtajan hankkimaan selvityksiin liittyvää asiantuntijaosaamista.

Päätös — Kaupunginjohtajan täydennetty päätösehdotus: Kaupunginhallitus hyväksyy selvityssuunnitelman ja nimeää pumppuvoimalahankkeita koskevaan selvitystyöhön viranhaltijoista ja poliittisista päättäjistä koostuvan ohjausryhmän, viranhaltijatyöryhmän sekä kaupunkia neuvotteluissa edustavan neuvotteluryhmän. Lisäksi hallitus valtuuttaa kaupunginjohtajan hankkimaan selvityksiin liittyvää asiantuntijaosaamista.

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan täydennetyn päätösehdotuksen. Lisäksi kaupunginhallitus päätti toteuttaa pumppuvoimaloita koskevan avoimen informaatio- ja keskustelutilaisuuden marraskuun aikana.

Juhana Kelloniemi oli poissa kokouksesta klo 19.04 - 19.23.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 19.24 - 19.32.